

1

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

תתס"ח ר"פ

חוספות וכתב: "שאיננו צריכים להידחק כל כך, דאטו תנא דמתני' דאסיר לאכול סמוך למנחה, אית ליה דירושלמי, לית ליה, דאי אית ליה אי אפשר דלא הוה תני לה במתני', דהשתא שאר אכילות אסור משום חיובא דמצה, אכילת מצה גופא מבעיא, אלא ודאי כל קודם דמנחה שרי למיכל מצה"⁹⁵. ובתוספתא⁹⁶ שנינו:

(תובנות אהר"ם מערבי פסחים נמצאים בספר רב טרדכי) **ערב פסחים** אי גרסין ערבי ניחא ולי גרסין ערב ה"ק ערב ששומטין זו (ב) פסחים אי"ל ערב פסח ראשון ושני: **לא** יאכל אדם. פירוש אפילו התפלל ומשום מלה כדלמרינן בגמ' דכלל התפלל תפלת מנחה אפילו בשאר ימות השנה אסור כדחנן בפ"ק דשבת (ד' ע"ג) וח"א ומה לא יאכל אי מלה אפילו קודם נמי אסור כדלמרינן בירושלמי כל האוכל מלה בערב הפסח כאלו כוונת ארוסתו בבית חמוי (ואי במיני תרנימות הא אמר בגמלא (ד' קנז) אבל מטעם הוא במיני תרנימות וי"ל דחיירי במלה עשירה דלא אסר בירושלמי אלא במלה הדלויה ללא בה מובטו ואוכלת קודם זמנה אבל מלה עשירה שריא וכן היה טרוב ר"ח:
פסחים פ"א דף כ"א

ערב פסחים *סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב וילא יפרהו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי: (גב' מאי אוריא ערבי פסחים אפי' ערבי שבתות וימים טובים נמי דחניא לא יאכל אדם בערבי שבתות וימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר יאכל והולך עד שתחשך אמר רב הונא לא צריכא אלא פ"ה ויהי דאמר טורח והולך יוד ישתחשך

ספר העיטור עשרת הדיברות - הלכות ביעור חמץ דף קכב עמוד א

מתתיהו אמר הלכה כחכמים ואין אופין מצה אלא בלילי מוצאי שבת מפני מראית העין שמא יזלזלו במצוה ויאכלו מצה ולאחר שמילא כרסו ממנו חוזר ומברך עליו ואעפ"י שמותר לאפות מע"ש הדרן את המצוה ואפינן במו"ש ורבי' האי מנהג נהגו בשיבות דשיוור מזון ב' סעודות ומייחדין להו מקום כו' ומנהג אבותינו לבער מלפני השבת ולאפות מצה מבע"ש ולאכלה בשבת כו' נדר נדרו קדמונינו מפני המקילין שלא יבואו לידי איסור ובמו"ש אופין מצה כתקנה ואין לנו אלא כמנהג אבותינו לאפות מבע"ש ולא לטרוח באפי' ביו"ט ולאחר אכילת מצה כ"כ זרזין מקדימין למצות ומנהג בכל השנים לאפות אור י"ד קודם הביעור ואין לשנות המנהג:
דיברת ר' אבהו ויורד ויורד

פ"ח ור"פ

ג. ג. אין נופלים על פניהם בערב ראש השנה כתפלה אף ע"פ (יב) שנופלים על פניהם יג באשמורת בסליחו' (ד) יד (יד) ואין מקפין ב' בערב ראש השנה (נכ' זגיס):
ו. - - - (יב) חכמים ומתפריין בערב ראש השנה (ויש

זמנים. הלכות חמץ ומצה פ"ו ז

ויס (דף ז"ט) סמוך למנחה לא יאכל יוא לבו סמוך למנחה גדולה מן או דלמא מן למנחה קטנה מן וכן כהו כהלכות א מהשע שעות ומנחה ומעלה ומסוך לה
ג. וברך לנשוח שמוי וכו' וליד משנה קלינה ולנחום כדי שיפולו חתי השבח בשביל המיטקות שלה ייספו. עוד פס שיפול ההיטק: אין לו כן וכו'. כס [זן

ואסרין חכמים לאכול מצה [ט] בערב הפסח כדי שיהיה היכר לאכילתה בערב. וכי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו טבת מרדות עד שהצא נפשו. וכן אמר לאכול ערב פסח מקודם המנחה [י] כמעט. כדי שיכנס לאכילת מצה בתאוה. אבל אוכל הוא מעט פירות או ירקות [י] ולא ימלא כריסו מדין. והכמים הראשונים היו מרעביין [י] עצמן ערב הפסח כדי לאכול מצה בתאוה והיו מצות הביבות עליו. אבל בשאר [פ] ערבי שבתות או ערבי ימים טובים אוכל והולך עד שתחשך:

הגרא"א

אהר ב"ר"כ הכל מהענין אכסים וכסים וצ"ח וקב"ה ח"ל חזון רחוק לול וכו' הכל ולכלן חושבנה ומי"ה"כ עד התק כל ישראל שוסקין מלחה כו' והבולו כמדוכי ריש ר"ה וכ"ה כמנהוגת והבולו בעור ולמרינן בפ"ק דרשו ה' כהתללו איתמ כו' ושס טכ כימתים כו' ועמי' חריב ועמיל' ס"ק פ': וברך אכר כו'. תענית י"ח ח' ועמ"ש כס' תקט"ג ס"ב: ראין קורדן. רל"ט ומרדכי ותענית פ"ל כסס תוספתא ותענית פ"ב: ואם חל. הגי' פ"א מה' תענית ועמ"ש כמי' תקט"ח ס"ב כגנ"ה וכו' חרפ'ו פ"ג כגנ"ה: ורכים נותנין. הפסח פ' אחרי מות: ס"ג ואין תקיעין. פסחים ק' ח"י פ"ד מכבסין ומסתפרין.
שלמה

פסח ק

אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אלא "פורם כפה ומקדש איני והא אמר רב החליפא בר אבדימו אמר שמואל כשם שמפסיקין לקדוש

רא"ש מסתפק א"ש

- 1. וקיימת נ' כר' לעזר בר דוק דקא' כר"ח ח"ס
- 2. כרמחמא דהלכהא כותיה (לעיל דף יג ע"א): ז' ירד ישרי ברי (פ"י ה"א) ר' זוי לומר האוכל
- 3. מלה כעריב השפח (ר) כבא על ארוכהו בבית המיו והבא על ארוכהו (ה) בבית המיו לוקה.
- 4. [ו] ונראה דזוקא נזמן איסור חמץ ואילך: ח' ב"ר ב"י ההולך לבחוט את פסחו ולמול את בנו ולאכול זה היורה ארוכהו דדום חמץ "ואמר חמץ חמץ דדירה חם יכול לחזור ולזכור

(ג)

(ח)

תרומת הדשן סימן קכה

שאלה: קטן בע"פ שרי להאכילו מצות או לאו?
תשובה: יראה דאם לא הגיע הקטן לכלל דעת כ"כ, שיודע ומבין מה שמספרים לו מניסים ונפלאות ביציאת מצרים, שרי להאכילו. ואע"פ דאסרו חכמים לגדול אכילת מצה בע"פ מזמן איסור חמץ ואילך, וקי"ל דלא ספינן בידים איסור לקטן, הא חולק מהר"ם בהלכות ברכות שלו, דהנ"מ באיסור לאו אבל ביטול מצות עשה ספינן ליה. ובזה יישב המנהג שנהגו להטעים התינוקות מן הקידוש בב"ה, ועיין שם; והרי נ"ד נמי אין האיסור אלא משום ביטול ופגם המצות. אך קשה קצת חילוק דמהר"ם דבפ' חרש בגמ' /יבמות קיד ע"א/ פריך, למ"ד מצווין להפריש מכהן קטן שאוכל תרומה טמאה, ומאי דפריך התם ליכא אלא איסור עשה כדפרש"י התם בהדיא, דאתיא ובשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר, ויש לחלק בין איסור הבא מכלל עשה ובין ביטול פגם מצות עשה. אמנם אם הגיע הקטן שיוכל להבין כדלעיל, נראה דאין להאכילו מצה דדרשינן והגדת לבגך כו', ובעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואם ימלא הבן כבר כריסו מן המצות, היאך שייך לומר בעבור זה כיון דאין המצה חידוש לו לקטן.